

PROSINEC 2017

NÁŠ ČASOPIS PLNÝ ZAJÍMAVOSTÍ

D é ě k o

Domov pro seniory Velké Meziříčí,

příspěvková organizace

Zdenky Vorlové 2160

594 01 Velké Meziříčí

www.domovvelkemezirici.cz

OBSAH

Blahopřání na prosinec.....	3
Ze života domova	4
Stálá nabídka měsíce	4
Co se dělo u nás v domově v listopadu.....	6
Pozvánka na akce v prosinci	8
Akvaristika pro začátečníky	9
Horoskop.....	14
Významné dny a výročí v prosinci	15
Významy jmen.....	16
Fotogalerie	20
Pranostiky	21
Vánoční tradice a obyčeje	21
Pověsti z Velkého Meziříčí.....	30

BLAHOPŘÁNÍ NA PROSINEC

Marie ŘEZÁČOVÁ

Božena ŠIMKOVÁ

Marie ZEZULOVÁ

Eva SUCHÁ

Miloslava KUČEROVÁ

Marie ZADÁKOVÁ

Leo HASONĚ

Antonín NEVRKLA

Ludmila SLÁDKOVÁ

**Všem oslavencům přejeme k jejich narozeninám hodně
štěstí, zdraví a spokojenosti do dalších let.**

Obyvatelé a zaměstnanci domova.

ZE ŽIVOTA DOMOVA

V měsíci listopadu odešli:

Pan Josef Smejkal + 6. 11. 2017

Paní Růžena Březková + 17. 11. 2017

V listopadu přišli noví obyvatelé:

Paní Marie Homolová z Velkého Meziříčí

Pan Jan Krejčí z Velkého Meziříčí

Paní Ludmila Fleková z Bystřice nad Pernštejnem

STÁLÁ NABÍDKA MĚSÍCE

• POJÍZDNÁ PRODEJNA

- **POJÍZDNÁ PRODEJNA S PEČIVEM BUDE PŘISTAVENA KAŽDÝ ČTVRTEK OD 11,20 DO 11,35**
- **POJÍZDNÁ PRODEJNA S UZENINAMI KAŽDOU STŘEDU OD 11,20 DO 11,35**

• PŮJČOVÁNÍ KNIH

Donáška knih na pokoje bude probíhat ve středu. Pokud máte o nějakou knihu zájem, kontaktujte přímo recepci nebo svého klíčového pracovníka, který informaci předá.

• NÁKUPY

Nákupy pečiva a potravin můžete uskutečnit každý čtvrtek v pojízdné prodejně s pečivem, každou středu v pojízdné prodejně s uzeninami, nákup drogerie je možno uskutečnit přes Vaše klíčové pracovníky, pracovnice terapií nebo sociální pracovníci, případně se domluvit na recepci.

• PRAVIDELNÉ AKTIVITY

Pondělí	10:00	trénink paměti
	13:00	canisterapie s paní Dyntarovou
Úterý	9:00	canisterapie s paní Kamenskou
	10:00	tvůrčí činnosti
	14:30	canisterapie s panem Trojanem
Středa	10:00	keramická dílna / čtení v knihovně
		setkání u kávy
	11:20	pojízdná prodejna s uzeninami
Čtvrtek	10:00	vaření
		společenské hry
		výuka Univerzity třetího věku
	11:20	pojízdná prodejna s pečivem
	13:00	výuka Univerzity třetího věku

	15:00	výuka Univerzity třetího věku
Pátek	10:00	čtení, audioknihy
	13:00	společná modlitba
	13:30	bohoslužba v kapli domova

CO SE DĚLO U NÁS V DOMOVĚ V LISTOPADU

V listopadu se v našem domově konalo množství zajímavých a různorodých akcí.

Začátkem měsíce listopadu (2. 11.) nás navštívily děti ze ZŠ Školní a společně s námi vyráběli strom života. Souběžně s tím se u nás v domě konala výuka Univerzity třetího věku s panem RNDr. Kameníkem na téma Jupiter.

7. 11. Nás v domově navštívil spisovatel a rybář Jan Opatřil, který vyprávěl o knihách s rybářskou tematikou pro děti. Ústřední postavou všech jeho knížek je kapřík Metlík.

Ve čtvrtek 9. 11. jsme se společně vydaly na ZŠ školní, abychom se podívaly na besídku, kterou si pro nás připravily děti. Mimo jiné jsme společně vyráběly vonné sáčky a vyslechly si něco málo o moderní výuce s interaktivní tabulí.

Ten samý den v odpoledních hodinách se v prostorách univerzity konala přednáška na téma: Rizika kolem nás aneb ochrana spotřebitele, která byla zaměřená na podomní prodejce a reklamy, které nás mají lákat ke koupi produktů.

13. 11. Nás navštívily děti ze ZŠ a Praktické školy ve Velkém Meziříčí, děti si připravily písně a básně s podzimní tematikou.

Svatý Martin k nám přijel na svém koni 14. 11. Mohli jsme si vyzkoušet jeho přílbu, rozdál nám zlaté čokoládové mince a dostali jsme kartičky s jeho podobiznou na památku.

16. 11. se konala výuka Univerzity třetího věku s RNDr. Kameníkem, tentokrát na téma Zoogeografie.

V úterý 21. 11. se někteří obyvatelé vydali na setkání seniorů, které proběhlo na hasičce ve Velkém Meziříčí. K poslechu a tanci hrálo dechové duo.

24. 11. K nám zavítal rybář a spisovatel Bohumír Machát, který nám předčítal jeho povídky a hovořil o sportovním rybaření ve Velkém Meziříčí.

V pondělí 28. 11. k nám zavítala paní Věra Sosnarová, žena, která zažila Gulag. Paní hovořila o jejím poměrně šťastném dětství, nehezkých zážitcích z pracovního tábora a o jejím složitém návratu zpět do Československa.

Poslední listopadový den 30. 11. se u nás v domově konala výuka Univerzity třetího věku s RNDr. Kameníkem na téma Zoogeografie 2.

POZVÁNKA NA AKCE V PROSINCI

4. prosince/ pondělí

První adventní setkání

5. prosince/ úterý

Mikulášská nadílka s Nesou

6. prosince/ středa

Besídka s dětmi z MŠ Oslavické

7. prosince/ čtvrtek

Barevné Vánoce na Kraji Vysočina v Jihlavě

11. prosince/ pondělí

Koncert saxofonisty Dana Pazdírk

Druhé adventní setkání

12. prosince/ úterý

Pečení s děvčaty z VÚ

13. prosince/ středa

Návštěva ze Záchranné stanice Pavlov

14. prosince/ čtvrtek

Výuka Univerzity třetího věku – Galapágy

17. prosince/ neděle

Koncert Vysočinky s Českým rozhlasem

Třetí adventní setkání

20. prosince/ středa

Beseda pro rodiny a žadatele

21. prosince/ čtvrtek

Vánoční vystoupení s Andrejkou Vaňkovou

Čtvrté adventní setkání

29. prosince/ pátek

Rozloučení se s rokem 2017

AKVARISTIKA PRO ZAČÁTEČNÍKY

AKVARIJNÍ RYBKY, NEONKY A PAVÍ OČKA

Akvárium, kousek přirozeného vodního světa, hostí půvabné akvariijní rostliny a pestrobarevné okouzlující rybky. Chovat lze stovky druhů, péče o ně se značně liší. Jaký by si měl vybrat začátečník?

Rybky samozřejmě nejsou na mazlení, ale na člověka se reagovat naučí a mnohé z nich se například shlukují u hladiny, jakmile se blíží doba pravidelného krmení a přiblíží se jejich oblíbená, štědrá ruka. I s akvariijními rybami si přesto mnoho lidí začne povídat... Především je však fascinující pozorovat jejich přirozené chování v prostorném a příjemném akváriu, kde se cítí dobře.

Výběr ryb se musí řídit velikosti nádrže, musí mít shodné nároky na teplotu i kvalitu, úpravu a provzdušnění vod (chlorovanou z vodovodu rozhodně nesnese žádný druh) a vzájemně se snášet.

S trochou znalostí a dovedností lze rybky časem i rozmnožovat, což je pro každého akvaristu úžasná výzva a dobrodružství.

Hejnové rybky

Mezi nenáročné, začátečníky oblíbené druhy patří například různé druhy teter, jako jsou krásné drobné tetry neonové zvané neonky, nebo živorodé gupky, paví očka s nádhernými ocasními ploutvičkami. Podobně jako i většina dalších druhů rybek jsou tvory hejnovými, společenskými a proto je třeba chovat nejméně 6 – 10 jedinců, raději více. Jedině v hejnu se cítí dobře a přirozeně, a navíc je na synchronizované plavání hejna nádherný pohled.

Živorodka duhová, „paví oko“ (*Poecilia reticulata*)

Tato oblíbená a relativně nenáročná rybka s překrásnými ocasními ploutvemi hrajícími všemi barvami jako páví ocasy, pochází ze střední a části jižní Ameriky. Dosahují délky 5 – 6 cm.

Jsou to **všežravé rybky**, čemuž musí odpovídat i jejich krmení. Dobře přijímají suchá vločková a granulovaná krmiva, živé krmivo je pro ně samozřejmě vítaným zpestřením. Přínosnou složkou potravy jsou i řasy, přirozeně rostoucí v nádrži.

Co do pH vody příliš vyhraněné nejsou, vhodnější je neutrální nebo mírně zásaditá, velmi důležitá je její čistota.

Pro Jihoamerické živorodky je obvykle vhodná je voda středně tvrdá, spíše zásaditá, ale konkrétně páví očka dávají přednost měkké.

Teplota by se měla pohybovat mezi 23-28°C.

Při kladení jiker, které byly oplodněny již v těle samičky, se z nich ihned, ještě v těle matky, líhne

potěr. Rozmnožování těchto rybek je proto velmi snadné, v nádrži neplavou nechránění jikry a potěr má větší šanci se v bohatém rostlinstvu schovat (je vítanou kořistí ostatních rybek, i když samička své potomstvo většinou nekonzumuje v takové míře, jako ostatní ryby).

Paví očka obvykle nežijí déle než tři roky (samečci ještě méně), proto odchov každého akvaristu o to více potěší. V hejnu by měly samičky mírně převažovat nad samečky, aby nedocházelo ke zbytečným sporům.

TETRA NEONOVÁ (PARACHEIRODON INNESI)

A NEONKA ČERVENÁ (PARACHEIRODON AXELRODI)

Jihoaamerická rybky si s potemnělými pralesními tůněmi poradily po svém – s ostatními neonkami komunikují pomocí zářivých pruhů na těle. Tetra neónová, zvaná také neonka obecná, má červený pruh pod modrým jen na části těla, neonka červená má červené celé břicho. I v zastíněné vodě se tak snadno vidí a drží pospolu.

Podle jejich přirozeného prostředí, často zastíněných pralesních potoků s členitým dnem a bujnou vegetací, by mělo být zařízené i akvárium. Na spíše tmavším pozadí a dnu nejenže lépe vyniknou, ale budou se i lépe cítit. Alespoň část nádrže by měla být hustě osázená, vhodné jsou rostliny s hustými jemnými lístky, kombinované i s těmi, jejichž listy splývají na hladině. Rostliny tak načerpají dostatek světla, zatímco prostor nádrže přesvětlený nebude, což těmto rybkám vyhovuje. Nádrž také musí být dostatečně velká, i kdyby v ní žilo pouze menší hejno - neonky potřebují hodně prostoru k pohybu.

Jde o silně hejnový druh, který bude prospívat v hejnu o nejméně deseti, ale raději ještě více jedincích. V prostorném akváriu se pak postarají o úžasnou podívanou.

Jde o všežravý druh rybky, dobře přijímá suché krmivo, ale je vhodné jej zpestřit i živou potravou, nebo alespoň sušenými planktoními korýši.

Voda by měla být neutrální či mírně zásaditá, středně tvrdá pro tetry neonové a spíše měkká pro neonky červené, teplota mezi 20°-25°C u tetry neonové a 22°-27°u neonky červené.

Dožívají se až pěti let, rozmnožování je již poněkud složitější, nežli u pavích oček.

Autorkou je Jana Bucharová

HOROSKOP

STŘelec (ARCITENENS) 23. 11. – 21. 12.

Pracujete v prostředí, které vám není zcela na míru, hrozí menší tření s kolegy, ale nenechejte se negativně ovlivňovat. Od února se to začne vylepšovat, díky jupiteru vaše silné stránky půjdou do popředí, to zaujme šéfa a kolegy, co může přinést v dubnu úspěch. Vaše profesní činnost vám přinese velké uspokojení a radost, možná i zvýšení platu nebo povýšení. Pokud se vám nelíbí aktuální práce, bude vám umožněno najít jinou podle vlastních představ.

Rodinná situace může začátkem ledna projít změnami, liší se rodinná dynamika, jak to bylo před několika lety. Pro nedostatek komunikace mohou vznikat konflikty, je důležité pokusit se vyhnout neshodám a zachovat harmonii v rodině, to má zásadní význam v tomto roce. Především měli byste se vžít do svého partnera a brát jeho potřeby v úvahu. Pozitivní pro lásku je leden, květen a období léta.

Vaše finanční jistoty jsou začátkem roku neotřesitelné, v zaměstnání vše funguje, jak má, a podnikání přináší stále ovoce. Od března může pro zaměstnané nastat zvrát ke zhoršení tohoto statusu z důvodu snížené prosperity zaměstnavatele. Nenechte se však unést k nepředvídatelným projevům a zachovejte chladnou hlavu, odpor by vás zbytečně vynesl do nepopulární pozice. Situace s penězi by se měla do konce roku sama upravit, konec roku slibuje velké výdělky.

Na začátku roku je třeba hýčkat vaše nervy ženšenem a jinými prospěšnými čaji, v březnu může být narušena vaše odolnost vůči povětrnostním vlivům, správně se proto oblékejte. V dubnu se vaše fyzická aktivita dostane do normálu a v květnu budete vnitřně i navenek vyzařovat pozitivní energii. V létě jste aktivní a podzim přináší vnitřní klid.

Zdroj textu: Zemědělský kalendář 2017

VÝZNAMNÉ DNY A VÝROČÍ V PROSINCI

1. 12. Světový den boje proti AIDS – vyhlášen Světovou zdravotnickou organizací v roce 1988

5. 12. Mezinárodní den dobrovolníků – připomíná se od roku 1986 z rozhodnutí OSN na počest těch, kteří dobrovolně pomáhají trpícím

10. 12. Den lidských práv – výročí přijetí Všeobecné deklarace lidských práv Valným shromážděním OSN v roce 1948, slaví se od roku 1950

24. 12. Štědrý večer

25. 12. 1. Svátek vánoční – Boží hod vánoční

26. 12. 2. Svátek vánoční

12. 12. 1917 se narodil **Frank Sinatra** (100. výročí), americký zpěvák a filmový herec (14. 5. 1998)

17. 12. 1887 se narodil **Josef Lada** (130. výročí), malíř, ilustrátor, divadelní výtvarník a spisovatel (zemřel 14. 12. 1957)

18. 12. 1947 se narodil v Americe **Steven Spielberg** (70. výročí), filmový režisér.

18. 12. 1932 se narodil **Miloš Forman** (85. výročí), filmový režisér.

18. 12. 1957 se narodil **Marek Eben** (60. výročí), herec, zpěvák, textař a moderátor.

22. 12. 1867 se narodil **František Xaver Šalda** (150. výročí), literární kritik, prozaik, esejista a dramatik (zemřel 4. 4. 1937)

*Zdroj textu: https://issuu.com/kjm_brno/docs/kalendarium_2017_web/1?ff=true&e=2297487/41564767

VÝZNAMY JMEN

1. 12. **Iva** – slovanský původ, jméno v překladu znamená Bůh je milostivý,

2. 12. **Blanka** – španělský původ, jméno v překladu znamená bílá, běloskvoucí,

3.12. **Svatoslav** – slovanský původ, jméno v překladu znamená slavný svoji silou,

4. 12. **Barbora** – řecký původ, jméno v překladu znamená cizinka, barbarka, brepta,

5. 12. **Jitka** – hebrejský původ, jméno v překladu znamená židovka, žena z Judeje,

6. 12. **Mikuláš** – řecký původ, jméno v překladu znamená vítěz mezi lidmi, vítězný lid,

7. 12. **Ambrož** – řecký původ, jméno v překladu znamená bohem milovaný,

Benjamín – hebrejský původ, jméno v překladu znamená milovaný syn,

8. 12. **Květoslava** – slovanský původ, jméno v překladu znamená kvetoucí, či květinami oslovená,

9. 12. **Vratislav** – slovanský původ, jméno v překladu znamená slavicí návrat,

10. 12. **Julie** – latinský původ, jméno v překladu znamená božská ale také zářící,

11. 12. **Dana** – hebrejský původ, jméno v překladu znamená soudkyně, či spravedlivá,

12. 12. **Simona** – hebrejský původ, jméno v překladu znamená slyšící, naslouchavá,

13. 12. **Lucie** – latinský původ, jméno v překladu znamená světlá, zářící,

14. 12. **Lýdie** – řecký původ, jméno v překladu znamená žena pocházející ze země Lýdie,

15. 12. **Radana/ Radan** – slovanský původ, jméno v překladu znamená radující se,

16. 12. **Albína** – latinský původ, jméno v překladu znamená zářivě bílá,

17. 12. **Daniel** – hebrejský původ, jméno v překladu znamená Bůh je soudce.

18. 12. **Miloslav** – slovanský původ, jméno v překladu znamená milostivý, slavný,

19. 12. **Ester** – hebrejský a perský původ, jméno v překladu znamená zářící, či jasná,

20. 12. **Dagmar** – skandinávský původ, jméno v překladu znamená slavný den,

21. 12. **Natálie** – latinský původ, jméno v překladu znamená narozená v den Kristových narozenin, nebo dítě Vánoc,

22. 12. **Šimon** – hebrejský původ, jméno v překladu znamená slyšící, naslouchající,

23. 12. **Vlasta** – slovanský původ, jméno v překladu znamená vlast, vláda,

24. 12. **Adam** – hebrejský původ, jméno v překladu znamená pozemšťan z červené hlíny,

a **Eva** – hebrejský původ, jméno v překladu znamená matka života,

26. 12. **Štěpán** – řecký původ, jméno v překladu znamená věncem korunovaný,

27. 12. **Žaneta** – hebrejský původ, jméno v překladu znamená Bůh je milostivý,

28. 12. **Bohumila** – řecký původ, jméno v překladu znamená Bohem milovaná,

29. 12. **Judita** – hebrejský původ, jméno v překladu znamená židovka, nebo žena z Judeje,

30. 12. **David** – hebrejský původ, jméno v překladu znamená miláček či náčelník,

31. 12. **Silvestr** – latinský původ, jméno v překladu znamená lesní, z lesa.

*Zdroj textu: <http://krestni-jmena.cz/vyznam/>

<http://svatky.centrum.cz/svatky/jmenne-svatky/>

<https://www.astrohled.cz/ostatni/vyznam-jmen/>

FOTOGALERIE

PRANOSTIKY

Jaké jsou od Lucie do Vánoc dni, takové budou v pořadí i jednotlivé měsíce příštího roku, neboť od Lucie do Vánoc každý den a noc mají svou moc.

Na Štědrý den před večeří se dává za okno miska s vodou. Zmrzne-li do rána a roztrhne-li mráz misku, ztratí se toho roku voda ve studni.

*Zdroj textu: <http://www.pranostik.cz/pranostiky-na-prosinec/>

VÁNOČNÍ TRADICE A OBYČEJE

VÁNOČNÍ TRADICE PODLE KALENDÁŘE

Adventní období i samotné Vánoce jsou spojeny s mnoha dávnými lidovými zvyky, tradicemi i církevními svátky. Některé z nich se dodržují i v současné době.

Barborka i Mikuláš nás provází adventním obdobím každý rok, podobně každý rok prožíváme i Štědrý den a následující vánoční svátky...Některé původní zvyky a tradice přežily staletí až do současnosti a dá se předpokládat, že se budou dodržovat i v budoucnosti.

ADVENT

Adventní období je doba čtyř nedělí před vánočními svátky. Slovo advent pochází z latinského *adventus* a znamená „**příchod**“ – v tomto případě narození Ježíše Krista. Při přísném dodržování tradice

je to období postní, všeobecně se ale považuje za dobu příprav na Vánoce.

První **adventní neděle** vychází v kalendáři mezi 27. listopadem a 3. prosincem a nazývá se **železná**. Další jsou **bronzová**, **stříbrná** a **zlatá**. Každou tuto neděli se

zapaluje jedna svíčka na adventním věnci – začíná se s jednou a končí se všemi čtyřmi. Označení adventních nedělí nemá s křesťanskými tradicemi nic společného, jejich význam je v podstatě především komerční ve spojení s nákupem vánočních dárků.

4. PROSINEC – BARBORKY

Svátek svaté Barbory je spojený s řezáním **barborek – Barborčiných větviček**. Podle lidové tradice se větvička musela uříznout s prvním slunečním paprskem z třešně staré alespoň 10 let a odnést do domu, kde žila neprovdaná dívka. Pokud větvička na Štědrý den rozkvetla, bylo to znamení, že se v dalším roce vdá... V současnosti se místo větvičky třešně uřezávají i větvičky zlatého deště a barborky jsou spíš jen dekorací domovů.

V některých oblastech děti dávají v noci do oken punčochu, do které jim svatá barborka nadělí cukrovinky a ovoce, ale také třeba uhlí nebo brambory.

6. PROSINEC – MIKULÁŠ

V předvečer svátku **svatý Mikuláš a anděl** sestoupí z nebe na zem, kde se k nim připojí **čert**, a společně obcházejí děti. Hodné chválí, zlobivé nabádají, aby se zlepšily, anděl podle zásluh rozdává sladkosti, ovoce a třeba i hračky, čert zase uhlí nebo brambory. Děti, ke kterým se Mikuláš s doprovodem během večera nedostal, můžou dát za okno nebo na kliku dveří punčochu a dárky najdou ráno.

24. PROSINEC – VÁNOCE – ŠTĚDRÝ DEN

V České republice je hlavním vánočním svátkem **Štědrý den**, ke kterému se váže mnoho různých tradic a zvyků. K obědu se ve většině domácností nepodává maso, ale hrách, kroupy, čočka nebo houbový kuba, odpoledne se zdobí stromeček a s první hvězdou na noční obloze se usedá k štědrovečerní večeři, které tradiční složení je rybí polévka a smažený kapr s bramborovým salátem. Na stole nesmí chybět vánočka a cukroví. Po večeři následuje především dětmi očekávaná chvíle – rozbalování dárků, které pod stromečkem nechal Ježíšek.

25. PROSINEC – 1. SVÁTEK VÁNOČNÍ – BOŽÍ HOD

Boží hod je většinou ve znamení návštěv příbuzných, přátel a známých,

k společnému obědu se podává pečená kachna nebo husa a knedlíky se zelím, případně i tradiční svíčková omáčka.

26. PROSINEC – 2. SVÁTEK VÁNOČNÍ – SVATÝ ŠTĚPÁN

Podle tradice chodili **na svatého Štěpána** po domech koledníci, kteří zpívali a přáli zdraví a úspěch v hospodaření v dalším roce, a dostávali za to většinou ovoce a peníze. Tato tradice už ale téměř vymizela...

LIDOVÉ VÁNOČNÍ OBYČJE

Ozdobený vánoční stromeček a chvojí, jmelí, rozkrajování jablka a mnoho dalších lidových zvyků dodržujeme i v dnešní době. Mají své opodstatnění i svůj půvab...

Z dávných lidových zvyků a tradic se některé dosud dodržují snad ve všech rodinách. Je to především zdobení stromečku, v mnoha případech ale i chvojí a jmelí, a pak o Štědrém večeru třeba rozkrajování jablka nebo rybí šupina v peněženke. Různých vánočních tradic je ale mnohem víc...

VÁNOČNÍ STROMEČEK

V českých zemích se vánoční stromeček poprvé objevil v roce 1812, kdy doma ozdobil jedličku ředitel Stavovského divadla Jan Karel Leibich. V dalším roce už stromečky byly v mnoha dalších pražských domácnostech, ale mimo Prahu se dostávaly pomalu. První zmínky o

stroměčku na vesnicích jsou z počátku dvacátého století z Valašska. Tehdy se ale zdobily převážně jen jablky a ořechy, později přibýly perníčky a svíčky... a ozdoby se postupně vyvíjely až do současných podob.

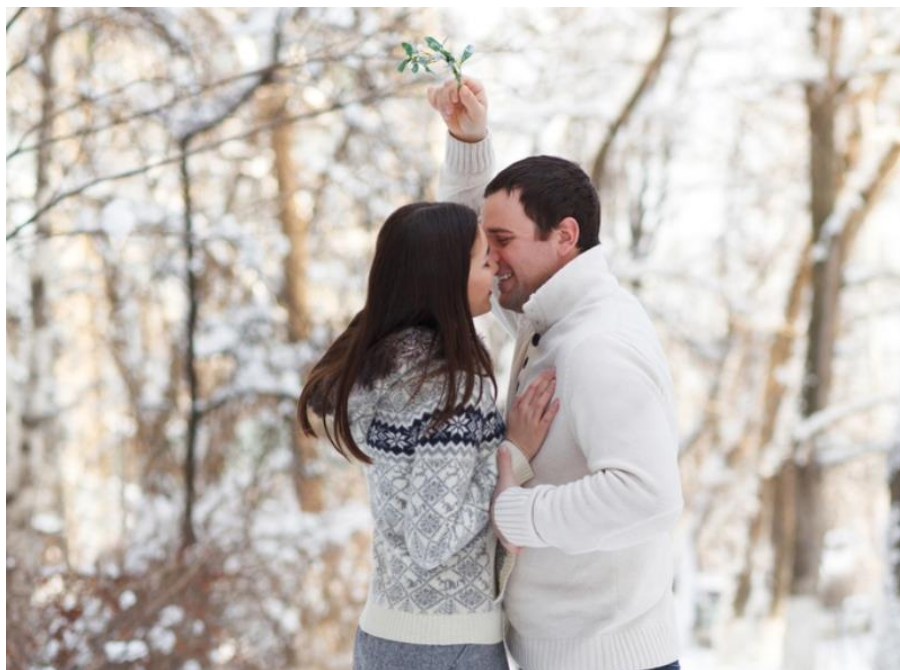
Ozdobený stroměček je neodmyslitelnou součástí Vánoc. Je nejen dekorativní, ale má i magickou moc a Ježíšek pod něj dává dárky. Stroměček by se podle tradice měl zdobit až na Štědrý den a jako poslední se na jeho špičku umísťuje hvězda.

CHVOJÍ

Zelené větvičky jehličnanů byly svým způsobem předchůdcem vánočních stroměčků. I chvojí se zdobilo a zdobí dodnes, protože je v mnoha domácnostech především jako dekorační prvek. I chvojí má ale svoji symboliku – údajně chrání před zlem a nemocemi.

JMELÍ

Kdysi bývalo jmelí jen zelené, dnes je k dostání i stříbrné, zlaté a v mnoha dalších barvách, které odpovídají modernímu pojetí Vánoc. Jmelí má ale vždy být darované, protože jedině darované přináší štěstí. Snítky se nejčastěji věší pod světlo nebo do obruby dveří – podle pověry má muž právo pod zavěšeným jmelím políbit každou ženu nebo dívku. Podle jiné tradice – „Kdo se pod jmelím políbí, druhému se zalíbí“ může mít tento zvyk i další vysvětlení.

KAPR A RYBÍ ŠUPINY

Smažený kapr nebo jiná ryba k štědrovečerní večeři nemá dlouhou tradici. Dříve se na Štědrý den jedly především polévky a luštěniny. Ryby se nejprve objevily u bohatých měšťanských rodin a na vesnici si je začali připravovat až ve 20. století. Ryba je dnes ale už tradiční součástí večeře na Štědrý den, ovšem populární kapr je často nahrazován štikami a pstruhy, ale i lososem, mořskými rybami a plody moře.

Rybí šupina v peněženke podle tradice zaručuje, že v ní vždy budou nějaké peníze.

ZLATÉ PRASÁTKO

Pokud se budete celý Štědrý den postit, uvidíte večer zlaté prasátko, které vám zaručí bohatý další rok. Tuto tradici v posledních letech oživila jedna vydařená televizní reklama – „Ne, nemusím, já už ho vidím...“.

ROZKRAJOVÁNÍ JABLKA

Jablko se rozkrajuje napříč po štědrovečerní večeři. Pokud je uvnitř hvězdička s pěti cípy a zdravými jádérky, znamená to v příštím roce zdraví a štěstí.

Červavý jádřinec naznačuje možnost nemocí a je-li uspořádán do kříže, může být další rok poměrně nepříznivý. Osudu je ale možné trochu pomoci výběrem hezkého velkého jablka.

LODIČKY ZE SKOŘÁPEK OŘECHŮ

Do prázdných skořápek od vlašských ořechů se přilepí nakapaným voskem malá svíčka a ořechová lodička se zapálenou svíčkou se dá do větší nádoby s vodou. Když vydrží dlouho plout a svítit, čeká vás šťastný život. Pokud pluje směrem doprostřed nádoby, vydáte se na nějakou cestu, drží-li se u krajů, budete spokojení doma.

LITÍ OLOVA

Staročeský zvyk lití olova je poněkud náročnější na přípravu, ale můžou se do něj zapojit najednou všichni přítomní. Nad plamenem se roztaví kousek olova a to se pak najednou vylije do misky s vodou. Podle tvaru, do kterého olovo ztuhne, se všichni snaží shodnout na

tom, co toho, kdo olovo roztavil a nechal ztuhnout, v příštím roce čeká. Konečný tvar olova je také možné brát jako odpověď na předem danou otázku.

HÁZENÍ BOTOU

Svobodní dívky můžou na Štědrý den snadno zjistit, jestli se budou v dalším roce vdávat. Bota se hází přes hlavu, a pokud dopadne patou směrem ke dveřím, svatba se konat nebude, když ale směrem ven míří špička boty, dá se svatba očekávat.

KOLEDY, ŘÍKANKY A KOLEDOVÁNÍ

Koledování je v našich zemích tradice, která má kořeny až ve středověku a ještě v nedávné době se tento zvyk udržoval na vesnicích. Koledníci obcházejí domy, zpívají písně, recitují říkanky, přejí veselé Vánoce i vše nejlepší v novém roce, a za to pak dostávají různé odměny.

Hlavní období koledování bylo mezi Štědrým dnem a svátkem Tří králů. S tradiční vánoční říkankou je spojený svátek svatého Štěpána 26. prosince – **„Koleda, koleda, Štěpáne, co to neseš ve džbáně? Nesu nesu koledu, upad jsem s ní na ledu...”** jsou verše, které zná asi každý, i když už dnes koledovat nechodí, a zpívaná koleda Tichá noc je známá snad na celém světě...

Koledy se dnes zpívají v některých domácnostech v podstatě jen u vánočního stromečku, více jsou slyšet v kostele nebo na vánočních

trzí. Jejich živá interpretace se stále více nahrazuje pouštěním nahraných a nazpívaných koled z hudebních nosičů.

JEŽÍŠEK

Ježíšek je tradiční kouzlem tajemství zahalená nejdůležitější bytost našich Vánoc. Podle tradice právě on rozdává dárky, které nechává pod vánočním stromečkem. Na rozdíl od jiných podobných štědrých bytostí, jako je například Santa Claus, nikdo nikdy našeho Ježíška ještě neviděl, a způsob, jakým dárky pod stromeček dostává, je také stále velkým tajemstvím. Děti – a velmi často v rámci dodržení této půvabné tradice i dospělí – píší Ježíškovi dopisy se svými přáními. Nechávací je za oknem, odkud psaní náhle a nečekaně mizí a pak všichni doufají, že budou splněna.

V našich zemích dárky původně nosil svatý Mikuláš, Ježíšek se k nám dostal až v devatenáctém století z Německa. Tradice Mikuláše ale zůstala také a tak především dětem v současnosti nosí dárky 6. prosince Mikuláš a na Štědrý den Ježíšek.

DÁRKY

Rozdávání dárků je stará tradice, v současnosti ale v jiné podobě. Kdysi dárky dostávali koledníci a v rodinách se dbalo spíše na duchovní, než na materiální rozměr Vánoc. Postupem času se začaly dávat dárky především dětem. Jedinečnou příležitost pak začali využívat

výrobci a prodejci, a v současné době jsou pro ně Vánoce jedním z nejlepších ročních období. Jako „dárek“ se v podstatě nabízí téměř vše...

*Zdroj textu: <http://www.milujivanoce.cz/cs/temata/show/zvyky-a-tradice/41-lidove-vanocni-obyceje/>

<http://www.milujivanoce.cz/cs/temata/show/zvyky-a-tradice/39-vanocni-tradice-podle-kalendare/?site=vanoce>

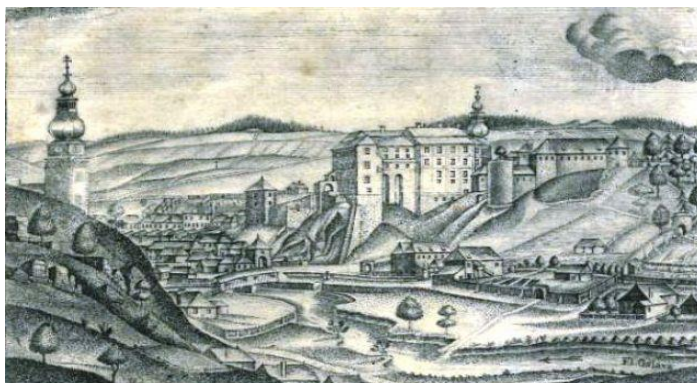
*Zdroj obrázku: www.google.cz

POVĚSTI Z VELKÉHO MEZIŘÍČÍ

O ŽIDOVSKÉ ULICI

Tam, kde dnes jezdí auta ulicí na Novosadech, bývalo od nepaměti meziříčské židovské gheto. Bylo vysunuto za městské hradby a uzavřeno fortami, aby žádný žid nemohl před ranním klekáním do města a po večerním klekání ven. Protože počet židů byl omezen a směli vlastnit jen několik domů, tísnilo se pod každou střechou několik rodin a domy byly navzájem spojeny průchody.

Na východním konci židovské čtvrti stojí stará synagoga s krásně tesaným portálem. Je zastrčena až na břeh řeky a odedávna stojí na rohu

prostranství před ní pěkný jednopatrový dům s kovovými dveřmi.

Před dávnými lety patřival bohatému židovi, kupci Kohenovi. Ten měl jediného syna, kterého vroucně miloval. Chlapec se jmenoval Lucian. Matka mu zemřela, když byl ještě malý, a tak se o jeho výchovu starala stará služka. Hoch chodil do židovské školy, a protože byl

velmi nadaný, docházel k rabínovi, učenému muži, který ho zasvěcoval do tajemství cizích jazyků.

Když bylo Lucianovi osmnáct let, poslal ho otec ke strýci do ciziny, aby poznal svět. Těšil se, že mu jednou předá svůj obchod a půjde na výminek.

I nevěstu pro něj našel, nehezkou Sabu, dceru bohatého směnárníka.

Ale otec mínil a syn měnil.

Když se Lucian po čtyřech letech vrátil domů, nechtěl o ženění ani slyšet.

Vymlouval se, že je ještě mladý, že nemá zmeškáno.

Starý to slyšel nerad, ale že syna miloval, nenaléhal na něho. Jen Saba, která se už viděla Lucianovou ženou, zlostně plakala, když jí starý Kohen řekl, aby měla trpělivost a počkala.

Čas utíkal, minuly tři roky. Lucian se k ženění stále neměl. To proto, že se mu Saba nelíbila, že měl rád jiné děvče. Byla to dcerka chudého ševce, jmenovala se Anička. Večer co večer chodil Lucian tajně do ševcovy zahrady, stával pod jejím okénkem a hovořivali spolu dlouho přes půlnoc.

Starý Kohen neměl o tom ani tušení, ale Sabě donesly žvanivé ženské leckterou podrobnost z těch nočních setkání. Teď už věděla, proč se jí Lucian straní. Jednoho dne se nastrojila a vešla do Kohenova domu a tam starému všecko požalovala.

Otec si hned ráno zavolal syna a pohrozil mu, že jestliže se hned nevzdá toho chudého děvčete a jestli se hned neožení se Sabou, vydědí ho a vyžene ze svého domu. Domníval se, že Lucian se zalekne a ustoupí.

Ale zmýlil se. Lucian klidně odpověděl, že Sabu nemiluje, že se s ní oženit nechce a že raději odejde z otcovského domu.

Starý Kohen zahořel hněvem: „Nevděčníku! Pro takovou žebrotu pohrdáš otcem a zříkáš se ho? Jdi si tedy, kam tě oči povedou a nohy ponesou! Ale šťasten nebudeš, to si pamatuj!“

I Lucian vzplál vzdorem: „Nehledám štěstí v majetku, ale v čistém srdci! Zde ten prsten jsem dostal, otče, od tebe. Podívej se! Házím jej do vody. A jak se ten prsten už nikdy nevrátí na mou ruku, tak já se už nikdy nevrátím k tobě.“ Vyhodil drahocenný prsten oknem a ten zapadl do řeky. Lucian odešel.

Starý Kohen zůstal jako sloup, ani promluvit nemohl, ale když se vzpamatoval a uvědomil si, že ztratil jediného milovaného syna, začal ho volat zpět. Byl ochoten všechno mu odpustit. Hned dal Luciana hledat.

Syn však nebyl k nalezení. Skryl se v zahradě své milé a s tou v noci odešel do světa. Marně je hledali, marně po nich pátrali. Nikde nebylo stopy. A starý fortnýř, který jim v noci otevíral branku, mlčel, protože dostal dobře zaplaceno.

Míjely roky a o Lucianovi a Aničce nebylo nikde ani slechu. Saba se provdala, starý Kohem zestaral ještě více, už ani do synagogy nechodil, jen po domě se šoural a při zamknutých dveřích počítal peníze.

Pak přišly zlé časy, strhly se války, které sužovaly zemi po mnoho let. Městem protahovala cizácká vojska, rabovala domy, sebrala i Kohenovi skoro všechnen našetřený poklad. A když přešla válka, dostavil se jiný zlý host: mor. Lidé, kteří ráno vstali zdraví a vyšli ven, už se nevrátili do svého domova, padali na ulicích a hrobaři je odváželi k jamám, kde našli poslední lože.

Brány do města byly uzavřeny, nikdo nebyl vpuštěn. Strach táhl krajem, obava před smrtí.

Jednoho letního podvečera usedl u řeky pod městem otrhaný muž v sešlých střevících. Byl vyhublý na kost, z očí mu hleděla horečka. Co chvíli se nahýbal k vodě, nabíral si jí plné dlaně, omýval si obličej, pil. Když zase ponořil ruce do vody a vytáhl je ven, mrskala se mu v dlaních rybka. Ubožákovi se zablesklo v očích. Večeře, napadlo ho. Kus jídla! Kdy jedl naposledy? Podržel rybičku v jedné ruce, druhou vytáhl z kapsy nůž a zajel jím do rybího břicha. Rozevřel rybku a tu viděl, že se v ní něco zablesklo. Naklonil se blíž. Byl to zlatý prsten s červeným rubínem a s vyrytými písmeny LK.

„Lucian Kohen!“ sjelo mu ze rtů. „Prsten, který jsem kdysi zahodil do řeky! Tak se mi dnes vrací!“

Muž se dal do hořkého pláče. Byl to Lucian. Když před lety s Aničkou odešel do světa, byl šťasten. Oženil se s ní, zařídil si obchod, dařilo se jim dobře. I děti měli, nic jiného jim nechybělo. Ale pak přicházela jedna rána za druhou. Nejprve zemřela Anička, pak děti. Požár zničil jeho dům, válka mu vzala majetek. Město, kde bydlel, bylo dobyto nepřítelem, vypáleno, obyvatelé rozprášeni. Lucian prchal, aniž věděl kam. Šel s proudem uprchlíků. Netoužil po ničem, jen po jediném: po místě, kde by mohl složit nemocnou, horečnatou hlavu. Nevědomky se dostal až k rodnému městu. Teď seděl u jeho hradeb a díval se na prsten ve dlani. Napadlo ho, zda- li ještě žije jeho otec a stará chůva. Vzpomněl si, že tady někde je malá branka, která vede do zahrady jeho domu. S námahou vstal a prodíral se hustým křovím ke kamenné zdi. Ano, branka tam ještě byla a dala se lehce otevřít. Vstoupil. Dovlékl se až k domu a tam usedl na schody. Hlava se mu zatočila, ztratil vědomí.

Po chvíli vyšla z domu stařena. Chůva. Polekala se ležícího muže.

Sklonila se nad ním a na jeho natažené ruce spatřila prsten. Ten známý, zlatý prsten Lucianův.

„Jak se dostal na ruku tohoto nebožáka?“, ptala se. Pak zatřásla ležícím, a když otevřel oči, ptala se ho: „Kdes vzal ten prsten? Od koho jej máš?“

„Od svého otce,“ odpověděl Lucian. „Jsem Lucian Kohen.“

„O, šadaj!“, vykřikla chůva. Odhrnula mu vlasy z čela a dlouho se mu dívala do tváře. Poznala známé rysy. Hned vzbouřila celý dům a dala nemocného odnést na lože. A pak poslala pro lékaře.

Celou následující noc hlídala Luciana, vařila léky, přikládala mu na čelo obkladky. Ale přešlo mnoho hodit, než se vzpamatoval a mohl promluvit. Pak staré chůvě vyprávěl, co všechno ho ve světě potkalo. I to jí řekl, že se v cizině odřekl víry svých otců.

Chůva se toho zhrozila, ale když pak zašla ke starému Kohenovi a řekla mu, že se Lucian vrátil, o této věci se před ním nezmínila.

Starý otec přišel k synovu loži a smířil se s ním. Bylo to však jen na krátko. Lucian za několik dní zemřel.

Pochovali ho na židovském hřbitově a pak k němu uložili i jeho otce.

Lucian však neměl v hrobě pokoje. Když na kostelních hodinách odbila jedenáctá, vstával z hrobu a procházel zahradou, kde kdysi navštěvoval svou Aničku a o půlnoci se zase vracel mezi mrtvé.

Kam zmizel zlatý prsten, nikdo neví.

*Zdroj textu: Pověsti z Velkého Meziříčí a okolí. Ilustroval Oldřich INOCHOVSKÝ. Žďár nad Sázavou: M. Smejkal, 1996.

*Zdroj obrázků: <https://www.google.cz/>